

6-1-1982

รายงานสัตว์ป่วย : การแก้ไขมดลูกที่สักร่วมกับรกค้างในแม่ม้า

อดิคม ขรรค์มณฑา

ชัยณรงค์ โสฬิต

อดิชาต พรหมสา

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/tjvm>

Part of the [Veterinary Medicine Commons](#)

Recommended Citation

ขรรค์มณฑา, อดิคม; โสฬิต, ชัยณรงค์; and พรหมสา, อดิชาต (1982) "รายงานสัตว์ป่วย : การแก้ไขมดลูกที่สักร่วมกับรกค้างในแม่ม้า," *The Thai Journal of Veterinary Medicine*: Vol. 9: Iss. 2, Article 6.

DOI: <https://doi.org/10.56808/2985-1130.1259>

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/tjvm/vol9/iss2/6>

This Report is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in The Thai Journal of Veterinary Medicine by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

**POST-ABORTIVE UTERINE PROLAPSE WITH RETAINED
PLACENTA IN A MARE : CASE REPORT**

*Atikom Promyart
Chainarong Lohachit
Atichat Brahmasa*

SUMMARY

Uterine prolapse with retained placenta was observed in a mare 24 hours after she had aborted a 10 month-old fetus. Correction was accomplished under tranquillization and epidural analgesia, retained placenta was detached from the tip of nongravid horn and the uterus was reduced in place. Healing was uneventful after the lips of vulva was closed in a purse-string suture using latex tubing electric wire as suture material.

การแก้ไขมดลูกที่ติดร่วมกับรกค้างในแม่ม้า : รายงานสัตว์ป่วย

อริคม พร้อมญาติ*

ชัยณรงค์ โสทธิษ**

อดิชาติ พรหมสา***

บทย่อ

รายงานการแก้ไขมดลูกที่ติดร่วมกับรกค้างในแม่ม้าซึ่งแท้งลูกเมื่อตั้งท้องได้ 10 เดือน เป็นผลสำเร็จโดยทำภายใต้การระงับความรู้สึกทางไขสันหลังร่วมกับยาคลายประสาท ปลดรกที่ค้างออกแล้วผลมดลูกที่ทะลักกลับตำแหน่งปกติก่อนที่จะเย็บปากช่องคลอดด้วยสายไฟฟ้า

บทนำ

มดลูกที่ติดในม้าพบได้ไม่บ่อยนัก อาจเกิดขึ้นหลังการคลอดปกติ หรือการคลอดยาก มีสาเหตุโน้มนำ (predisposing causes) หลายประการ เช่น จาก mesometrium ของม้าซึ่งมีลักษณะค่อนข้างยาว ความไม่แข็งแรงของ pelvic viscera และ perineum หรือการใช้แรงดึงลูกเพื่อช่วยคลอด ตลอดจนการเบ่งเกร็งของแม่ม้าหลังคลอด บางรายอาจพบว่ามดลูกติดร่วมด้วยโดยมีปลายรกติดอยู่กับปีกมดลูกด้านที่ไม่ตั้งท้อง (Vaughan, 1974) ซึ่งจำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างรีบด่วน เพื่อป้องกันอาการแทรกซ้อนต่าง ๆ เช่น การตกเลือดหรือการฉีกขาดของมดลูก นอกจากนี้การดูแลหลังการแก้ไขจะช่วยป้องกันอาการแทรกซ้อนอื่น ๆ เช่น สภาวะะโลหิตเป็นพิษ ไรกับอักเสบ ตลอดจนมีโอกาสตั้งท้องจากการผสมครั้งต่อไปด้วย (Brandt, 1970) รายงานครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาหลังการแท้งลูกในม้าและปัญหาที่เกิดตามมาตลอดจนการแก้ไข

ประวัติสัตว์ป่วย

แม่ม้าแข่งพันธุ์ผสม อายุ 6 ปี ตั้งท้องได้ 10 เดือน เริ่มมีอาการป่วยโดยมีไข้สูง 105^oF. หอบ, ชีพจร และการหายใจเร็ว ได้ทำการรักษาโดยให้ยาปฏิชีวนะ, ยาลดไข้ fluid therapy และเช็ดตัวด้วยน้ำเย็น แม่ม้าแสดงอาการดีขึ้น ต่อมาวันรุ่งขึ้นได้มีการแท้งลูกและมีรกค้าง ได้พยายามช่วยโดยดึงรกที่ค้างออกแต่ไม่สำเร็จ วันต่อมาพบว่า

* กองวิชาการ กรมการสัตวภัณฑกร

** ภาควิชา สุนัขศาสตร์ เชนูเวชวิทยาและวิทยาการสืบพันธุ์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาฯ

*** ภาควิชาศัลยศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การทะลักของปีกมดลูกออกมาทั้ง 2 ข้าง (ภาพที่ 1) โดยสังเกตได้ว่า ปีกมดลูกข้างซ้ายใหญ่กว่าข้างขวาและมีรกติดอยู่ แม้ม้าอยู่ในสภาพนอนแต่สามารถไล่ให้ลุกขึ้นยืนได้ และแสดงอาการปวดเบ่งและกระวนกระวาย

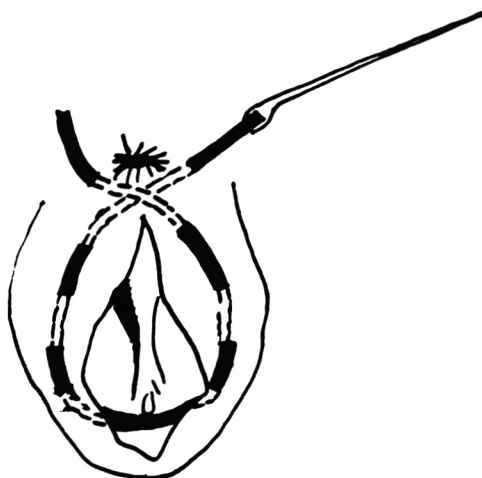
ภาพที่ 1. แสดงลักษณะการทะลักของมดลูก

การแก้ไข

ให้ยาแก้ปวดประสาทแม้ม้าโดยใช้ Promazine hydrochloride (sparine^(R)) 6 มล. ใช้ 2% Xylocaine HCl 8 มล. ฉีดเข้า epidural canal ตรง first intercoccygeal space บังคับให้ม้าอยู่ในท่ายืนโดยดึงหัวทั้ง 2 ข้างซึ่งไว้

หลังจากล้างทำความสะอาดมดลูกที่ทะลักออกมาด้วยยาเหลืองที่ละลายอย่างเจือจางแล้วค่อย ๆ ลอกเอารกที่ติดอยู่กับมดลูกที่ทะลักออกมาและพยายามลอกไม่ให้มีส่วนที่ขาดติดอยู่กับเยื่อหนุมดลูก ขณะที่ลอกเอารกออกพบว่ามียีสเล็ดไหลซึมออกมาที่เยื่อหนุมดลูก หลังจากลอกเอารกออกจนหมดแล้วจึงล้างมดลูกที่ทะลักอยู่อีกครั้งด้วยยาเหลืองที่ละลายเจือจางและล้างเยื่อหนุมดลูกด้วยเพนิซิลิน

ต้นส่วนของมดลูกที่ทะลักกลับเข้าไปโดยค่อย ๆ ดันจากปลายนอกสุดอย่างช้า ๆ จนเข้าไปหมด เย็บปิดปากช่องคลอดด้วย umbilical tape โดยเย็บ vulva แบบ buried purse string suture (ภาพที่ 2) แล้วจึงรูดให้เหลือรูเปิดของปากช่องคลอดไว้ประมาณ 1.5 นิ้ว

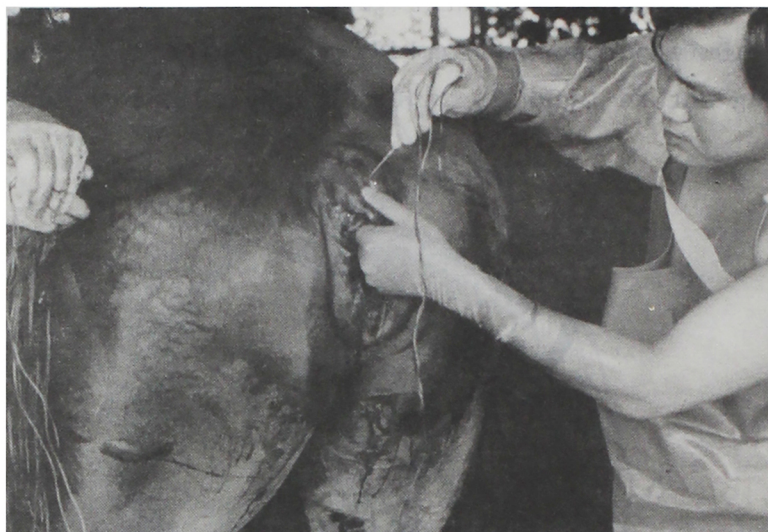

ภาพที่ 2 แสดงแบบ suture ที่ใช้เย็บ

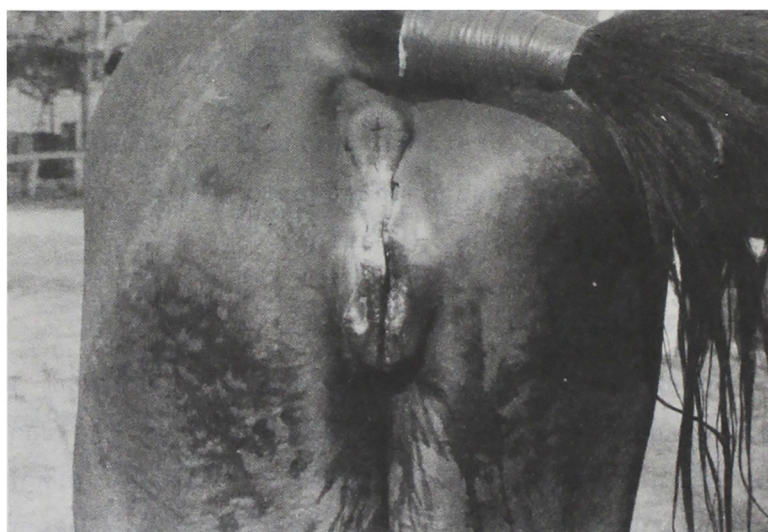
จากนั้นให้ยาห้ามเลือด Oxytocin, tetanus antitoxin, fluid therapy และ antibiotic 5 ชม.ต่อมาแม่ม้าแสดงอาการกระวนกระวายจึงได้ tranquilized ไว้ด้วย promazine Hydrochloride. (Sparine)^(R)

อาการแทรกซ้อนหลังการแก้ไข

2 วันต่อมา มดลูกได้ทะลักออกมาอีกแต่พบว่าน้อยกว่าครั้งแรก Umbilical tape ที่เย็บไว้ขาดออกหมด การแก้ไขได้ทำโดยใช้วิธีการเช่นเดิม แต่ใช้สายไฟอ่อนเป็น suture material และใช้เข็มเย็บขนาดใหญ่เป็นดวนำ (ภาพที่ 3) และทำการเย็บแบบเดิม 2 วันต่อมา มีการอักเสบของช่องคลอด vulva บวมขึ้นและมีหนองไหลออกมาให้เห็นผลการตรวจทาง Hematology พบว่า Hematocrit, Hemoglobin, total erythrocytes, total leukocyte และ differential leukocyte ไม่แสดงการผิดปกติ vulva เริ่มมีการฉีกขาดตรงรอยเย็บด้วย suture ประมาณวันที่ 6 ได้ทำการตัด suture material วันที่ 8 ทำการตกแต่งและเย็บแผลที่ vulva ใหม่

ภาพที่ 3 แสดงการเย็บ vulva ด้วยเข็มและสายไฟอ่อน

ภาพที่ 4 vulva หลังจากตัด suture material
และเริ่มมีการหายของแผล

การดูแลหลังการแก้ไข

วันรุ่งขึ้นหลังจากการแก้ไขทั้ง 2 ครั้ง ได้ให้ tetanus antitoxin เข้าทั้ง 2 ครั้ง ให้ยาปฏิชีวนะและ drip ด้วย Dextrose 10% in Normal saline และล้างช่องคลอดด้วยยาเหลืองละลายเจือจาง ติดต่อกัน 1 อาทิตย์ 20 วันต่อมาแม่ม้าอยู่ในสภาพปกติและแผลเริ่มมีการหาย (ภาพที่ 4)

วิจารณ์

ในม้าปกติรกจะถูกขับออกมาภายใน $\frac{1}{2}$ - 3 ชม. หลังคลอดและอาจออกมาใน 8-12 ชม. หรือมากกว่าโดยไม่แสดงอาการป่วยเลย (Arthur, 1975) อย่างไรก็ตาม Craig (1959) กล่าวว่าเนื่องจากในม้ามักมี Septic infection ได้ง่าย การปลดเอารกออกควรทำทันทีถ้าไม่หลุดหลังคลอด Oueen อ้างถึงโดย Arthur, 1975 แนะนำว่าถ้ารกไม่หลุดภายใน 12 ชม. หลังคลอดถึงจะทำการปลด

การระงับความรู้สึกอาจทำได้โดยให้กิน chloral hydrate (Benesch และ Wright, 1952), ให้ยาคล่อมประสาทร่วมกับการระงับความรู้สึกทางไขสันหลัง (Maclean, 1957; Brewer และ Kliet, 1963) ซึ่งวิธีหลังนี้ให้ความสะดวกต่อการผสมพันธุ์มดลูกได้ดี การระงับความรู้สึกทางไขสันหลังทำให้สัตว์ไม่แบ่งในขณะผสมพันธุ์กลับช่วยให้การดันกลับง่ายขึ้นและไม่รู้สึกเจ็บขณะเย็บปิดปากช่องคลอด

การดันมดลูกกลับโดยให้แม่ม้าอยู่ในท่ายืนจะทำได้ง่ายกว่าและสะดวกกว่าท่านอน (Firth, 1947) แนะนำว่าควรให้ม้ายืนในที่ ๆ ชนให้ส่วนท้ายสูง และ Heathcote (1933) ก็ได้แนะนำให้ม้ายืนในพื้นที่เอียงประมาณ 30° โดยให้ท้ายสูง จะดันมดลูกกลับได้ง่ายมากขึ้น

การใช้ suture material เย็บ vulva ในม้าควรเลือกใช้ชนิดที่แข็งแรง เพราะการเบ่งของม้าม้าอาจทำให้ suture material ขาดได้ง่าย อย่างไรก็ตามการเย็บแบบ Buried purse string suture อาจไม่ใช่ suture pattern ที่ดีนักในการเย็บ vulva ของม้าม้า เพราะทำให้ vulva ฉีกขาดได้ง่ายและการเย็บ vulva หลังการดันมดลูกกลับอาจไม่จำเป็นนัก (Bremer และ Kliet, 1963)

การแก้ไขการทะลักของมดลูกอาจเกิดการแทรกซ้อนถึงตายได้ (William 1951) ดังนั้นภายหลังการแก้ไขควรให้การดูแลอย่างใกล้ชิด เช่น ให้ tetanus antitoxin, antihiotic, sulfa ทั้ง systemic และเฉพาะแห่ง (Pessarie) เพื่อป้องกัน infection และให้ antihistamine เพื่อป้องกัน laminitis ตลอดจนให้เลือดในบางครั้ง (Maclean 1957).

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณ รศ. น.สพ.ประสิทธิ์ โพธิ์ปักษ์ คณบดี คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้คำแนะนำ

เอกสารอ้างอิง

- Arthur, G.H. 1975 : Wright's Veterinary Obstetrics. 4rd ed,
Bailliere, Tindall and Cox., London P. 371.
- Benesch, F. and Wright, J.G. 1952 : Veterinary Obstetrics, Bail-
liere, Tindall and Cox., London P. 392.
- Bremer, R.L. and Kliet G.L. 1963 : uterine prolapse in the mare.
J.A.V.M.A. 142 : 118-119.
- Brandt, G.Q. 1970 : The Significance and interpretation of uterine
biopsy in the mare. In : Proceedings of the American
Association of Equine Practitioners, 16th annual con-
vention, p. 279.
- Craig, J.F. 1959 : Fleming's Veterinary obstetrics., Bailliere,
Tindall and Cox, London P. 460.
- Firth, T.B. 1947 : cited by Arthur G.H. 1975 : Wright's Veterinary
Obstetrics 3rd ed., Bailliere, Tindall and Cox, London
p. 371.
- Heathcote, F.C. 1933 : cited by Arthur G.H. 1975 Wright's Veterinary
Obstetrics. 3rd ed., Bailliere, Tindall and Cox, London
p. 371-2.
- Mac Lean, A.B. 1957 : Succesful treatment of prolapse of the uterus
in mare. Austral. Vet. J. 33,149.
- Williams, W.L. 1951 : Veterinary Obstetrics 4th ed., Ethel Williams.
Plimpton Woreaster Mass.
- Vaughan, J.T. 1974 : The Genital System. In : Textbook of Large
Animal surgery. edited by Ochme and Prier, The William
& Wilkins Co., Baltimore, P. 506-7.